

Seligeria patula

Gotländsk dvärgmossa

EN
Starkt hotad (EN)
D

Klass: Bryopsida (egentliga bladmossor), **Ordning:** *Grimmiales*, **Familj:** *Seligeriaceae*, **Släkte:** *Seligeria* (dvärgmossor), **Art:** *Seligeria patula* - gotländsk dvärgmossa (Lindb.) I.Hagen **Synonymer:** *Seligeria patula* (Lindb.) Broth.

Kännetecken

Arten bildar upp till 1,5 mm höga skott som växer i mörkgröna till brunaktiga mattor eller tuvor. Bladen sitter i tre rader, vilket syns tydligast på sterila skott. Bladen smalnar av från en oval bas till en långt utdragen spets som fylls ut av den kraftiga nerven. Bladspetsen är ojämn av de kraftiga papillerna. Arten är samkönad och kapslar är relativt vanliga. Kapselskaftet är 1-1,5 mm långt. Den päronformiga kapseln har en tydligt avsatt, bred bas och ett peristom med rödbruna, triangulära tänder. Kolumellan förlängs inte när sporererna mognat. Sporererna är 16-21 µm i diameter. Gotländsk dvärgmossa behandlas av vissa författare som en varietet av den snarlika kantdvärgmossa *S. tristichoides*. Den senare har en mer oval kapsel med tvärt avsmalnande bas och förlängd kolumella, och dess blad har en något mindre utlöpanande och mindre papillös nerv.

Utbredning och status

Arten är i Norden enbart funnen på några få ställen i södra Sveriges kalkområden och i Trøndelag i Norge. I övrigt är arten endast funnen i Centraleuropa. Gotländsk dvärgmossa är rödlistad även i flera andra länder i Europa. På Östergötlandslokalen har arten eftersökts utan att återfinnas.

Ekologi

Gotländsk dvärgmossa växer på kalksten. På de fåtaliga lokalerna är den funnen i fuktiga skrevor på skuggiga lodytor. Bland annat är den hittad på silurkalksten i Gotlands klintar. På en av lokalerna växer den tillsammans med kalkdvärgmossa *S. donniana*. Mogna kapslar påträffas framförallt på sommaren.

Hot

Allt som kan förändra lokalklimatet utgör hot, såsom avverkning av skogen och förändring av hydrologin genom t.ex. dränering. Stenbrytning och annan exploatering av lokalerna utgör andra potentiella hot mot arten. Åtgärder. Ingrepp som förändrar lokalklimatet på lokalerna för arten bör undvikas. Skog i anslutning till kalkbranter bör undantas från skogsbruk generellt. Avverkning av en växtplats i närheten av Grythyttan (Västmanland) stoppades föredömligt på 1960-talet på inrådan av N. Hakelier. Kända lokaler bör skyddas mot stenbrytning och annan exploatering. Ytterligare återbesök på kända lokaler måste ske för att se om artens fortlevnad i Sverige är säkerställd eller om ytterligare åtgärder behövs för att skydda arten.

Åtgärder

som kan förändra lokalklimatet utgör hot, såsom avverkning av skogen och förändring av hydrologin genom t.ex. dränering. Stenbrytning och annan exploatering av lokalerna utgör andra potentiella hot mot arten. Åtgärder. Ingrepp som förändrar lokalklimatet på lokalerna för arten bör undvikas. Skog i anslutning till kalkbranter bör undantas från skogsbruk generellt. Avverkning av en växtplats i närheten av Grythyttan (Västmanland) stoppades föredömligt på 1960-talet på inrådan av N. Hakelier. Kända lokaler bör skyddas mot stenbrytning och annan exploatering. Ytterligare återbesök på kända lokaler måste ske för att se om artens fortlevnad i Sverige är säkerställd eller om ytterligare åtgärder behövs för att skydda arten.

Övrigt

Etymologi: patulus (lat.) = (vid)öppen, öppnad, vitt utbredd.

Uttal: [*Seligeria patula*]

key facts Outspread Rock-bristle. Shoots up to 1.5 mm long, forming dark green to brown tufts or mats. Leaves trifarious (most evident in sterile shoots). Apex distinctly papillose. Capsules common, pyriform with a distinct neck. Seta 1-1.5 mm. Spores 16-21 µm, mature in summer. - Grows in moist, shaded crevices of calcareous rocks. A very rare species. In the Nordic countries found only at a few localities in southern Sweden and Norway.

Litteratur

- Gustafsson, L. 1987. Floravårdskommittén för mossor besöker Gotland. Rindi 7: 71-73.
- Hakelien, N. 1965. Bidrag till Sveriges mossflora III. Svensk Bot. Tidskr. 59: 165-167.
- Hakelien, N. 1966. Bidrag till Sveriges mossflora V. Svensk Bot. Tidskr. 60: 216-217.
- Lönnell, N. 2006. *Seligeria patula* gotländsk dvärgmossa s. 209. I: Nationalnyckeln till Sveriges flora och fauna. [AJ 6-23], Bladmossor. Sköldmossor - blåmossor : Bryophyta : Buxbaumia - Leucobryum. Artdatabanken, Sveriges lantbruksuniversitet, Uppsala.
- Ochyra, R. 1994. Nomenclatural notes on mosses: 5. *Seligeria patula* (*Seligeriaceae*). Fragmenta Floristica et Geobotanica 39(1): 661-663.
- Mårtensson, O. 1956. Bryophytes of the Torneträsk Area, Northern Swedish Lapland II Musci. Kungl. Sv. Vetensk. Akad. avhandlingar i naturskyddsärenden 14.
- Nyholm, E. 1987. Illustrated flora of Nordic mosses. Fasc. 1. Nordisk Bryologisk Förening, Köpenhamn och Lund.
- Vitt, D.H. 1976. The genus *Seligeria* in North America. Lindbergia 3: 241-275.

Författare

Niklas Lönnell 1998. Rev. Niklas Lönnell 2006. Uppdaterat 2010.